

МОДЕЛЬ ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНОЇ СИСТЕМИ ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МОЛОДШИХ СПЕЦІАЛІСТІВ ТЕХНІКІВ-ЕЛЕКТРИКІВ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

MODEL OF ORGANIZATIONAL AND METHODOLOGICAL SYSTEM OF FORMATION OF ECONOMIC CULTURE OF YOUNGER SPECIALISTS OF TECHNICAL-ELECTRICAL ENGINEERS IN THE PROFESSIONAL PROCESS

Стаття присвячена моделі організаційно-методичної системи формування економічної культури молодших спеціалістів техніків-електриків у процесі фахової підготовки в коледжі. Варто зауважити, що окремо взяті навчальні дисципліни не в змозі самостійно забезпечити формування в майбутніх фахівців економічної культури. Процес формування економічної культури майбутнього профілю в процесі фахової підготовки більшою мірою змістовно прив'язаний до вивчення певних навчальних дисциплін.

Відповідно до гуманістичної парадигми освіти, професійна підготовка має бути орієнтованою не на об'єкт, а на створення умов для розвитку особистості як суб'єкта власної діяльності. Особистісно-орієнтований підхід передбачає цей процес як такий, що відбувається відповідно до потреб особистості студента з її орієнтацією на самоактуалізацію згідно з власними інтересами та здібностями. Особистість має бути соціально активною, творчою, гармонійною, відповідальною за свої рішення й відкритою до інновацій. Тому для вирішення завдань дослідження розроблена особистісно-орієнтована модель організаційно-методичної системи формування в молодших спеціалістів техніків-електриків економічної культури в процесі фахової підготовки, яка являє собою відкриту, складну динамічну єдність взаємопов'язаних і взаємодіючих компонентів (мета, завдання, методологічна основа, педагогічні умови, зміст, технології, освітнє середовище, критерії та рівні сформованості, результат).

Ми поставили своїм завданням створити педагогічну модель як динамічне комплексне утворення в контексті фахової підготовки загалом. Проблема формування економічної культури молодших спеціалістів електротехнічного профілю в процесі фахової підготовки розглядається нами на методологічному, теоретичному й організаційно-методичному рівнях із позицій сучасної педагогічної науки з розкриттям її теоретичного та практичного значення. Дослідження є багатоаспектним, складним і міждисциплінарним. Маючи складну природу, цей процес поєднує в собі педагогічні, психологічні, соціальні, економічні та культурологічні складники й може бути представлений у вигляді комплексної педагогічної моделі.

Ключові слова: економічна культура, формування, педагогічні умови, молодших спеціалістів техніків-електриків, інноваційні педа-

гогічні технології, навчання, модель, фахова підготовка.

The article is devoted to the model of organizational-methodical system of formation of economic culture of junior specialists of electrician technicians in the course of professional preparation in college. It should be noted that some disciplines are not able to independently provide for the formation of future specialists in economic culture. The process of shaping the economic culture of future junior specialists in the electro-technical profile in the course of professional preparation is more substantially tied to the study of certain disciplines.

According to the humanistic paradigm of education, vocational training should be focused not on the object, but on the creation of conditions for the development of the individual as the subject of his own activity. A person-centered approach envisages this process as occurring in accordance with the needs of the student's personality with his or her self-actualization orientation in accordance with one's own interests and abilities. The personality should be socially active, creative, harmonious, responsible for their decisions and open to innovation. Therefore, in order to solve the problems of our research, a personally oriented model of organizational and methodological system of formation of junior specialists of electrician technicians of economic culture was developed in the process of professional training, which is an open, complex dynamic unity of inter-related and interacting components (purpose, task, methodological basis, pedagogical conditions, content, technologies, educational environment, criteria and levels of formation, result). We set out to create a pedagogical model as a dynamic complex formation in the context of vocational training as a whole. The problem of the formation of economic culture of junior specialists in electrotechnical profile in the process of professional preparation is considered by us at the methodological, theoretical and organizational-methodical levels from the standpoint of modern pedagogical science with the disclosure of its theoretical and practical significance. The research is multidimensional, complex and interdisciplinary. Having a complex nature, this process combines pedagogical, psychological, social, economic and cultural components and can be presented as a complex pedagogical model. **Key words:** Economic culture, formation, pedagogical conditions, junior specialists of electrician technicians, innovative pedagogical technologies, training, model, professional training.

УДК 377.5

DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085-2019-19-1-13>

Гаргаун Н.М.,

викладач іноземної мови

Вінницького коледжу

Національного університету харчових технологій

Постановка проблеми в загальному вигляді. Відповідно до гуманістичної парадигми освіти, професійна підготовка має бути орієнтованою не на об'єкт, а на створення умов для розвитку осо-

бистості як суб'єкта власної діяльності. Особистісно-орієнтований підхід передбачає цей процес як такий, що відбувається відповідно до потреб особистості студента з її орієнтацією на самоакту-

алізацію згідно з власними інтересами та здібностями. Особистість має бути соціально активною, творчою, гармонійною, відповідальною за свої рішення й відкритою до інновацій. Тому для вирішення завдань дослідження розроблена особистісно-орієнтована модель організаційно-методичної системи формування в молодших спеціалістів техніків-електриків економічної культури в процесі фахової підготовки, яка являє собою відкриту, складну динамічну єдність взаємопов'язаних і взаємодіючих компонентів (мета, завдання, методологічна основа, педагогічні умови, зміст, технології, освітнє середовище, критерії та рівні сформованості, результат).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У період здійснення державою економічних реформ, побудови нової економічної моделі суспільства особливо актуальною є проблема формування в учнівської молоді як загальної культури, так і її підсистеми – економічної культури, що сприятимуть ефективній професійній та особистісній самореалізації особистості. На тісний взаємозв'язок культури та професійної освіти наголошували в працях такі вітчизняні та зарубіжні науковці, як Л.І. Абалкін, Ю.П. Абдалова, В.М. Абросимов, В.П. Андрущенко, Ю.В. Балашова, Г.О. Балл, М.О. Бердяєв, О.П. Битков, Т.В. Боровікова, С.Д. Булавенко, С.В. Василевич, М.В. Владика, В.Є. Давидович, І.Г. Єрмаков, І.А. Зязюн, В.Г. Кремень, С.В. Клепко, К.В. Корсак, В.М. Литвин, А.С. Макаренко, Н.Г. Ничкало, О.В. Овчарук, В.С. Рижиков, А.П. Самодрин, М.Г. Сергєєва, С.С. Сливка, А.В. Хуторської та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Ми поставили своїм завданням створити педагогічну модель як динамічне комплексне утворення в контексті фахової підготовки загалом.

Мета статті – розглянути модель організаційно-методичної системи формування економічної культури молодших спеціалістів техніків-електриків у процесі фахової підготовки

Виклад основного матеріалу. Проблема формування економічної культури молодших спеціалістів електротехнічного профілю в процесі фахової підготовки розглядається нами на методологічному, теоретичному й організаційно-методичному рівнях із позицій сучасної педагогічної науки з розкриттям її теоретичного та практичного значення. Дослідження є багатоаспектним, складним і міждисциплінарним. Маючи складну природу, цей процес поєднує в собі педагогічні, психологічні, соціальні, економічні та культурологічні складники й може бути представлений у вигляді комплексної педагогічної моделі [1, с. 114–115].

Модель формування економічної культури молодших спеціалістів техніків-електриків побудована з урахуванням основних положень теорії

моделювання. У науковій інтерпретації з поняттям «модель» зв'язані два близьких один одному, але різних поняття. По-перше, під моделлю в широкому сенсі розуміють теоретично або практично створену структуру, яка відтворює ту чи іншу частину дійсності у спрощеній (схематизованій або ідеалізованій) і наочній формі; по-друге, модель, що проектується, розуміють за допомогою іншої, більш вивченої (макро- або мікросистеми) за аналогією відношення схожості систем, які складаються з різних елементів, але мають однакову структуру [2, с. 74].

В.О. Штофф визначає модель як систему, що представлена або уявно, або матеріально й відображає чи відтворює об'єкт дослідження та здатна замінити його так, що її вивчення дає досліднику нову інформацію про цей об'єкт. Головною ознакою моделі, на думку В.В. Краєвського, є те, що вона являє собою певний чіткий фіксований зв'язок елементів, передбачає певну структуру, яка відображає внутрішні, істотні взаємовідносини та взаємозв'язки.

Концептуальний складник моделі формування економічної культури молодших спеціалістів техніків-електриків у процесі фахової підготовки представляє її визначальний задум і головні ідеї, відповідаючи таким вимогам, як суспільна актуальність, наукова новизна, а також теоретична й практична значущість. Вихідні позиції дослідження базуються на системному підході до процесу фахової підготовки майбутніх фахівців техніків-електриків. Аналіз методологічних основ проблеми формування економічної культури студентів дав нам змогу створити таку модель, структура якої визначена її метою: проектування процесу формування економічної культури молодших спеціалістів техніків-електриків у процесі фахової підготовки [6, с. 396].

У дослідженні ми спираємося на концептуальні філософські положення про двосторонній характер процесу формування основ економічної культури, що містить у собі розвиток і саморозвиток. Саморозвиток являє собою внутрішньофакторний розвиток під впливом зовнішніх факторів, які за своєю сутністю є нероздільними як єдиний процес перетворення матеріального світу. Разом із тим у реальній дійсності зовнішні й внутрішні фактори є єдиним цілим, унаслідок чого єдиним цілим є також розвиток і саморозвиток як дві сторони одного процесу перетворення матеріального світу. Або головна роль зовнішніх факторів на початкових етапах формування економічної культури майбутніх фахівців у подальшому змінюється на провідну роль внутрішніх умов, що забезпечують вибіркового характеру поведінки особистості в подальшому розвитку. Ця діалектична закономірність у контексті формування економічної культури виявляється в тому, що зовнішні та внутрішні

детермінанти в цьому процесі тісно інтегруються: внутрішня активність завжди передбачає зовнішній вплив, а останній, у свою чергу, трансформується через внутрішні фактори.

Конкретне наповнення моделі формування економічної культури молодших спеціалістів техніків-електриків у процесі фахової підготовки розкриває її природу та зміст. Воно дає змогу подати реальну картину предмета дослідження.

Для визначення змістового складника моделі нами сформовано уявлення про те, які саме знання й уміння використовуватимуться майбутніми фахівцями електротехнічного профілю в майбутньому під час виконання своїх службових обов'язків, а також у соціальному та особистому житті. Для цього, у свою чергу, нами визначено, в яких ситуаціях ці знання й уміння будуть сприяти прийняттю економічно вивірених рішень і формуванню економічної поведінки [2, с. 70].

Змістовий складник моделі формування економічної культури молодших спеціалістів техніків-електриків у процесі фахової підготовки виконує такі функції:

- мотивування майбутніх фахівців електротехнічного профілю до формування економічної культури як фактору розвитку професійної культури сучасного спеціаліста загалом;

- формування економічної культури як практично орієнтованого результату фахової підготовки, розвиток інтересу й самоідентифікації у сфері підприємницької діяльності;

- збагачення процесу фахової підготовки молодших спеціалістів техніків-електриків інформацією про особливості економічного життя України;

- забезпечення інтегративних зв'язків зі спорідненими сферами професійної та соціальної життєдіяльності: культурними цінностями, моральними нормами суспільства, підприємництвом, економічною соціалізацією, основами науково-дослідницької діяльності, психологією прийняття економічних рішень, духовним і матеріальним добробутом особистості, задоволенням потреби саморозвитку людини тощо;

- створення педагогічних умов для розвитку вміння приймати ефективні рішення, в тому числі в умовах невизначеності й ризику;

- розвиток креативного мислення майбутніх фахівців електротехнічного профілю, пошукових дій щодо алгоритмів вирішення питань, які виникають у процесі життєдіяльності;

- розвиток у рамках економічної культури аналітичних, рефлексивних, комунікативних здібностей майбутніх фахівців;

- акумуляція в економічній свідомості майбутніх фахівців знань, компетентностей, отриманих як із безпосереднього особистісного економічного досвіду, так і суспільного;

- контроль, регуляція, упорядкування дій майбутніх фахівців відповідно до поставлених цілей;

- оцінювання навколишньої дійсності, в тому числі з погляду економічної доцільності, відповідно до власних потреб та інтересів [3, с. 382].

Зазначені функції створюють системно-синергетичну єдність, що надає моделі гуманістичного характеру, дає змогу особистості майбутнього фахівця електротехнічного профілю розвиватися як суб'єкт власної діяльності та сприяє її ефективному професійно-особистісному визначенню, зокрема формуванню економічного мислення, уміння знаходити й використовувати економічну інформацію, приймати раціональні економічні рішення. Змістовий складник моделі побудовано не за предметно орієнтованим принципом, а за проблемним. Орієнтовне знання в цьому випадку – це знання про те, як виконувати нову дію. Воно містить у собі інформацію про кінцевий продукт економічної дії, про засоби і способи її здійснення, критерії оцінювання, контроль і коригування дій та операцій. Це сприяє поглибленому розумінню внутрішніх закономірностей явищ економічного характеру, дає змогу бачити результати власних дій, ознаки тих чи інших економічних понять, аналізувати власні помилки, в тому числі й ті, що допущені іншими учасниками економічної взаємодії [4, с. 252].

Висновки. Отже, процес формування економічної культури спрямовано на становлення людини як суб'єкта господарювання, як соціально-активної, самостійної, відповідальної за свій вибір і його результати, ініціативної та креативної особистості. Прагнення людини до належного рівня економічної культури є цілком природним показником адекватного існування в соціумі.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Беспалов В.И. Экономическое образование школьников: взгляд из Министерства. *Российский экономический журнал*. 1993. № 4. С. 114–115.
2. Бондаренко Т.С., Липчанська Ю.О., Агєєва О.О. Напрямки інноваційної діяльності у системі професійно-технічної освіти. *Ученые записки Крымского инженерно-педагогического университета. Серия «Педагогические науки»*. Вып. 48. С. 70–74.
3. Про освіту : Закон України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2017. № 38–39. С. 380–385.
4. Зязюн І.А. Філософія педагогічної дії : монографія. Черкаси : Видавництво ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2008. 608 с.
5. Ларіна Т.В. Порівняльні аспекти результативності професійної підготовки техніків-електриків Німеччини та України. *Наукові записки. Серія «Педагогіка»*. 2014. № 3. 258 с.
6. Скворцова С.О. Проектування освітніх результатів на засадах компетентнісного підходу. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія «Педагогіка і психологія»*. 2009. № 27. С. 395–398.